

Сівєрс З.Ф.,

кандидат юридичних наук, доцент
зав. лаб. політико-правових відносин
ІСПП НАПН України

ДО ПИТАННЯ КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІ ПОНЯТТЯ «ПОЛІТИКО-ПРАВОВА СВІДОМІСТЬ»

Створення правової держави – це, перш за все, формування зрілої правової культури, правового та морального виховання суспільства і залежить від розуміння права, держави та їх взаємозв'язку, а також осмислення сучасної держави та прогнозування її розвитку. Зрозуміло, що не право або держава визначають одне одного, а обидва ці явища та їх співвідношення – це наслідок свідомості.

Останнім часом фахівці в галузі філософії та права все частіше звертаються до аналізу феномену політико-правової свідомості. Сучасна соціально-психологічна наука також, як ніколи раніше, включається в осмислення феноменів, що породжуються новітніми політико-правовими реаліями суспільства. Однак, в психологічній науці все ще бракує уявлень про психологічний зміст цього феномену та бачення предметних полів роботи в дослідницькому плані. Для вирішення цієї проблеми слід, на наш погляд, розпочати роботу по концептуалізації поняття «політико-правова свідомість» і, в такий спосіб, забезпечити розуміння внутрішньої зв'язності двох концептів: «політична свідомість» і «правова свідомість». Окрім цього, концептуалізація політико-правової свідомості в термінах соціальної психології вирішить наступні задачі:

- 1) визначення соціально-психологічного змісту;
- 2) виявлення змістових і структурних характеристик;
- 3) окреслення особливостей функціонування політико-правової свідомості.

Приступаючи до аналізу соціально-психологічного змісту, спробуємо дати робоче визначення політико-правової свідомості.

Під політико-правовою свідомістю особистості ми розуміємо сукупність знань, уявлень про політику і право, їх оцінок та почуттів, а також наявність уявлень про сценарії поведінки в політико-правовій сфері.

На наш погляд, розгляд політико-правової свідомості через дослідження політико-правових уявлень особистості є психологічною інтерпретацією цього феномену.

Психологія і право, психологія і політика є контекстами проявів загально-психологічних і соціально-психологічних закономірностей. А отже, уявлення ми розуміється як образ предмета, який на основі

попереднього сценарію досвіду відтворюється за відсутності предмета. Важливо, що уявлення, будучи феноменом образного відображення, складає орієнтовну основу поведінки людини.

Політико-правові уявлення особистості є розуміння, інтерпретація і оцінювання особистістю сутності політико-правової будови суспільства, законів, відношень, що дозволяє особистості сприймати, оцінювати і діяти в певних політичних та правових ситуаціях.

Можна сказати, що політико-правові уявлення – це установки до політичної участі та правової поведінки.

Окрім уявлень, психологічний аналіз політико-правової свідомості повинен включати вивчення смислових утворень особистості у сфері політико-правової активності.

На даному етапі осмислення проблеми можна запропонувати приблизну модель смислових просторів політико-правової свідомості.

Модель смислових просторів містить, на наш погляд, два центральних поняття – «політика» і «право». Основне поняття, що описує смисловий простір людини, пов'язаний з правом – це Закон. Для більшості людей правова сфера асоціюється з законом. Відношення до закону, виявляє відношення людини до правової системи. Лише при прийнятті закону як безперечної цінності, можна говорити про сформовану правову свідомість, а отже і відповідальну правову поведінку.

Основним поняттям, що описує смисловий простір, пов'язаний з політикою є влада, яка набуває для особистості своєї цінності через авторитет.

Вказані системи правових та моральних регуляторів впливають на становлення політико-правової свідомості особистості.

Скулкіна К.М.,

старший судовий експерт Донецького інституту судових експертиз, ад'юнкт кафедри юридичної психології НАВС

СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ЧИННИКИ КСЕНОФОБІЇ

В сучасному українському суспільстві наявна тенденція занепаду толерантного відношення до будь-кого «інакшого», в тому числі до представників інших національностей. Наявність міжнаціональної напруги та зростання національної дистанційованості українців підтверджуються статистичними даними моніторингу суспільної думки, проведеного Інститутом соціології НАН. Стосовно конкретних національностей, щодо яких спостерігаються тенденції неприйняття,